УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ
75 років
Служби Народові

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 74125
УНСоюзу: BArcly 7-3337

РІК LXXVI. Ч. 52. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 20-го БЕРЕЗНЯ 1969 ЦЕНТІВ 15 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MARCH 20, 1969 No. 52. VOL. LXXVI.

— КОРОТКІ ВІСТІ —

Середа, 19 березня, 1969

В АМЕРИЦІ

НА СУДОВІЙ РОЗПРАВІ ПРОТИ ВБИВНИКА сенатора Роберва Ф. Кеннеді цілий день прокуратор й оборонці сперечалися над тим, чи мають якусь доказову вартість зізнання судового психолога д-ра Мартина М. Шорра, який визнав вбивника Сірхана Б. Сірхана за параноїка, схизофреніка й гіпоманіяка, який, вбиваючи сенатора Кеннеді, думав, що вбиває свого батька, якого він ненавидів. Але виявилося, що ця характеристика Сірхана малощо недослівно відписана з книжки д-ра Джеймса А. Брассела під заг. „Книжка для психіятра з випадками злочинів". Д-р Шорр твердив, що він характеризував Сірхана на основі тестів.

ГОНҐ КОНҐ ФЛЮ ПОДІБНА до породи кінської інфлюенци, як ствердили науковці Крайового Інституту Пошесних Недуг в Бетесді, Мериленд. Людські добровольці дістали впорскнення в ніс вірусів кінської інфлюенци і, захворівши, випродукували в собі протитільця, які діяли проти вірусів Гонґ Конґ флю. Також і коні занедужували, коли їм впорскнено віруси інфлюенци Гонґ Конґ. Цей факт скріплює віру в те, що тварини є фактором того, що повторюється що якийсь час інфлюенца в людей. Науковці не знають, чому щодесять років виникають різні породи інфлюенци. Інфлюенца — це недуга не тільки людей, але і свиней, коней і деяких птахів.

НЕҐРИТЯНСЬКИЙ КОНҐРЕСМЕН ІЗ НЮ ЙОРКУ демократ Адам Клейтон Павелл заявив в Нотрдамському університеті в Савт Бенді в Індіяні, що відносини між президентом Ніксоном та між неґритянською громадою щораз ліпші. Павелл сказав, що його виборці в Гарлемі в Ню Йорку ще чекають на те, як Ніксон зачне здійснювати свою внутрішню програму, але сам Павелл міркує на основі номінацій, що їх поробив Ніксон, і на основі заяви секретаря Фінча, — що Ніксон хоче показати, що він буде добрим для неґритянського населення. Павелл проти насильного протесту, як довго можуть діяти розумові арґументи.

ФЕДЕРАЛЬНА ТОБҐОВЕЛЬНА КОМІСІЯ оборонює свій тест, який цього року переводили її фахівці з циґарками та стверджували, скільки в них нікотини й смоли. Голова цієї Комісії Пол Ренд Діксон вислав листа до сенатора демократа з Ютаґ Френка Е. Мосса і в цьому листі твердить, що переведений тест цього року в березні виявляє більше нікотини й смоли в циґарках, як тест із жовтня 1968-го року. Сенатор Мосс погоджується з Рендом Діксоном і відкидає твердження представника тютюнового промислу, що цьогорічний тест не точний.

РАДІОАСТРОНОМИ, ДИВЛЯЧИСЬ глибоко в космос, тепер мають нагоду обсервувати бурхливе народження одніеї, а може й кілька плянет, подібних до нашої Землі. Астрономи виявили радіові випромінювання в далекому космосі, які виходять із перстенів пилу й газу, що крутяться довкола центрального предмету з великою швидкістю. Передбачають, що центральний предмет може стати новою зорею в процесі народження. На подібне виникнення Землі й Сонця та плянет вказували такі вчені, як Декарт, Нютон і Кант.

У СВІТІ

„СОВЄТСЬКИЙ КОМІТЕТ МИРА" ПРОГОЛОСИВ заяву з лайками проти Комуністичного Китаю, який „стоїть на службі найбільш агресивних кіл імперіялізму", порушує єдність комуністичного руху та становить „найбільшу загрозу для світового миру". Цей совєтський „Комітет Мира", який насправді є одною ячейкою совєтської імперіялістичної пропаґанди, включено в кампанію проти Комуністичного Китаю з виразною ціллю — виключити на найближчому збіговищі компартії у Москві компартію Китаю із „соціялістичної" сім'ї.

У САЙҐОНІ ЗАСУДИЛИ на 10 років в'язниці одного з провідних буддистських монахів, Тіч Тієн Міня за пропаґанду дефетизму, змову проти режиму, сприяння дезертирам з південно - в'єтнамської армії, угодівство супроти комуністів і т. п. провини. Арештованих разом із тим монахом трьох юнаків, які перебували тоді в Буддистському Центрі молоді, засуджено на 5 чи пак на 3 роки в'язниці. Уряд заповів, що перебере на державну власність будинок того Буддистського Центру молоді. 46-річний Тіч Тієн Мінь відмовився прийти з в'язничної келії на судову розправу, заявивши, що він надто слабий та що прийме кожну присуджену йому кару. Лякаються відновлення давнього гострого конфлікту між буддистами й режимом Південного В'єтнаму.

НА ДАМАНСЬКОМУ — ЧИ ПАК ЧЕНПАО — ОСТРОВІ ЗГИНУВ у боях з китайськими комуністами совєтський полковник Д. В. Леонов, що його саме напередодні тієї битви „обрали" були до місцевої „ради". Совєтські власті виявили його прізвище, дармащо загалом не подали, хто в тих сутичках згинув. Большевики називають полеглих з рук китайських комуністів совєтських вояків — „геройськими мучениками".

СССР ПРИЗНАВ Єменові 30 мільйонів долярів на будову битого шляху, що сполучить порт над Червоним морем Годейда з містом Таіз, віддаленим за 175 миль. Совєти будують самі той шлях своїми інженерами й наставниками, користуючись місцевими арабами тільки для важкої фізочної праці. Ємен — це перша арабська держава на Близькому Сході, яка признала Совєтам летунську базу і стала насправді совєтським сателітом. Совєти зайняли в Ємені місце Єгипту, який відкликав відтіль свої збройні сили після своєї проґри у війні проти Ізраїлю в 1967 р.

АВСТРАЛІЯ БУДУЄ за 650.000 дол. будинок для Інституту технології в столиці Таї (Сіяму) Банґкоку. У тому Інституті, заснованому 10 років тому, навчається тепер коло 150 студентів, які закінчили загальну середню школу, — з різних південно - азійських країн. Інститут вишколює інженерів різних ділянок.

ОБ'ЄДНАНІ НАЦІЇ ВТРИМУЮТЬ на Близькому Сході Організацію для нагляду над воєнним перемир'ям, при чому ціла та Організація складається тільки з 96-ох старшин і підстаршин. До весни 1967 року Об'єднані Нації мали на Синайському півострові 6.000 вояків, які становили неначе бар'єр між Ізраїлем і Єгиптом. Коли ґенеральний секретар У Тант поквапно відкликав те військо на вимогу Єгипту — в кілька тижнів потім вибухла там ізраїльсько - арабська війна. Американський амбасадор в ОН Рарльз Йост сприяє висланню на Близький Схід знову поважного числа міжнародного війська, як ґаранта тамошнього миру.

ПЕРЕД ВИПРАВОЮ НА МІСЯЦЬ

На світлині бачимо „місячний модуль", названий „Павуком" з уваги на його форму, з яким астронавти із космічного корабля „Аполло 9" робили успішні експерименти, віддалившись з „Павуком" від головного корабля та аґодом вернувшись до нього. „Павук" має відіграти вирішну ролю у спроваджені на Землю назад астронавтів, які висадяться на Місяці.

Аполло 10 мають випустити 16 травня

Кейп Кеннеді, Флорида. — Крайова Астронавтична і Космічна Адміністрація повідомляє, що якщо Аполло 10 мають випускати на кружляння довкола Місяця, що його лет зачнеться 18 травня. Тоді буде другий день із періоду сімох днів, коли Місяць буде в корисному становищі для випущення Аполло 10. Урядовці Астронавтичної і Космічної Адміністрації твердять що випущені астронавти з Аполло 10 в дні 18 травня зможуть оглянути два місця зі всіх п'ятьох, які призначені на осідок тих астронавтів Аполло 11, які в липні ц. р. мають досліджувати Місяць. Ці два місця знаходяться в Спокійному морі та в Центральній затоці на Місяці.

Конґрес дістав звіт про погану адміністрацію фондами для поборювання вбогости

Вашингтон. — Генеральний Рахунковий Уряд 18-го березня переслав Конґресові звіт про урядову акцію для поборювання вбогости, яка почалася 1964-го року. Згідно з цим звітом ця акція була погано адміністрована і внаслідок цього не здійснено тих цілей, які були запляновані. Найгостріше в цьому звіті оцінюється працю так званих Корпусів Праці, в яких мали вишколювати молодь із вбогих районів до праці, і в яких майже нічого не зроблено. Але у звіті підкреслюється ті успіхи, які зробило само суспільство в окремих громадах, хоч не мало до диспозиції таких фондів, як Корпуси Праці. Та Генеральний Рахунковий Відділ стверджує, що програма поборювати вбогість мала успіх в деяких ділянках, і що годі дійти до досконалости в цій, такій різнородній праці, яку почали здійснувати з таким поспіхом. У звіті рекомендується зберегти Уряд Економічної Можливости, зробивши його незалежною аґенцією. Цей уряд займався справою поборювання вбогости.

Представник Уряду домагається гострішого закону про їзду автами

Вашингтон. — Заступник підсекретаря для транспортових справ Чарлз Д. Беккер, зізнаючи в Палатній Торговельній Підкомісії, передбачав, що до 1972-го року в автомобільних катастрофах згине чверть мільйона осіб, якщо Конґрес не схвалить гострішого закону про їзду автами. Він твердив, що минулого року в автових катастрофах згинуло понад 55.000 осіб. Коли далі так буде, то до 1972-го року число вбитих на шляхах і вулицях ЗСА осіб від початку цього віку дійде до двох мільйонів. І Уряд і продуценти авт підтримують дослідників, щоб випродукувати безпечніші авта, і щоб цим способом зменшити число нещасливих випадків. Стейти можуть багато зробити в цій справі, загостривши періодичну інспекцію авт. Закон про безпечну їзду автами важний до 30 червня 1969 р., його мають продовжити до 30-го червня 1972-го року. Більшість із 100 мільйонів вживаних тепер авт випродуковані перед 1-им січнем 1968 руку, коли почав обов'язувати закон про безпечні авта, і тому більшість теперішніх авт не відповідають вимогам щодо безпеки, які тепер обов'язують.

Палата збільшила платні віце-президентові і п'ятьом конґресовим провідникам

Вашингтон. — Палата Репрезентантів схвалила збільшити платні провідникам в Сенаті і в Палаті, разом 6-ом особам із обидвох партій. Цю ухвалу має ще схвалити Сенат. Згідно з поставленим внеском віце-президент Спіро Еґню, як провідник Сенату, має збільшену платню з $43,000 до $62,500, а провідники обидвох партій в обидвох Палатах замість теперішніх платень у висоті $42,500 мали б діставати платні у висоті $55,000. Для партійних конґресових провідників це друга підвишка платні в цьому році, бо недавно всі конґресмени й сенатори дістали збільшені платні. За внесок збільшити платні голосував 181 конґресмен, проти було 64. В Палаті була слаба опозиція, ведена конґресменом Г. Р. Гроссом із Айови. Більші платні дістати мають: сенатори Майк Менсфілд (демократ) і Еверетт Мек Кінлі Діркcен (республіканець), конґресмени Карл Б. Алберт (демократ) і Джералд Р. Форд (республіканець) і найстарший віком сенатор Ричард Б. Расселл, який проводить Сенатом, коли немає віце-президента.

ЗСА приймуть внедовзі поважні рішення в справах В'єтнаму

Вашингтон. — Президент Ніксон викликав до Вашинґтону амбасадора в Південному В'єтнамі, Елсворта Банкера. Він приїде до Вашинґтону в п'ятницю у цьому тижні і вернеться до Сайґону після переведення з президентом Ніксоном та іншими керівними діячами вичерпних нарад. Ніксон перевів теж близько одногодинну нараду з Сайрусом Венсом, який за урядування президента Джансона був заступником Аверелла Гаррімана, голови американської делеґації на Паризькій конференції про В'єтнам. Не є виключено, що з Парижу прилетить на ці наради теперішній голова американської делеґації Генрі Кебот Ладж, колишній амбасадор ЗСА у Південному В'єтнамі. В минулому тижні вернувся з Південного В'єтнаму секретар оборони Мелвін Лерд. На основі всіх отих фактів американська преса приходить до висновку, що президент Ніксон стоїть безпосередньо перед прийняттям у справах В'єтнаму — однаково щодо дальшої воєнної тактики, як і поведення на Паризькій конференції — поважних рішень. Покищо Президент стримався від воєнних репресій проти Північного В'єтнаму у відповіді на обстрілювання комуністами південно - в'єтнамських міст. Американські війська переводять тепер тільки протиофенсиву в околиці Сайґону. У цій воєнній операції беруть участь коло 10.000 вояків.

СССР пропонує новий договір з ділянки роззброєння

Женева. — У вівторок 18 березня ц. р. відновилась 18-членна Женевська конференція роззброєння після 7-мимісячної перерви. Франція ті наради, які тривають вже 8 років, постійно бойкотує. На вівтірковому засіданні совєтський делеґат Алексей Рощін відчитав звернення прем'єра Алексея Косиґіна, а делеґат ЗСА Джералд С. Смит відчитав листа президента Ніксона. Водночас А. Рощін пред'явив конференції готовий проєкт міжнародного договору, який заборонив би використовувати дно морів і океанів поза прибережною 12-милевою смугою для будь-яких військових цілей, встановлювати на морському дні будь-які військові лаштунки й споруди, військові фортифікації і т. п. Джералд Смит заявив, що треба часу для докладного перестудіювання совєтської пропозиції. ЗСА — заявив він — безумовно заінтересовані в тому, щоб поширене на морські дна зброєння не погіршило міжнародної ситуації та шансів світового миру, але ЗСА, мабуть, сприятимуть тільки договорові, який заборонив би використовувати морські дна для магазинування там ядрової зброї та взагалі зброї для масового знищення. У зверненні президента Ніксона також згадувалось тільки про ядрову зброю і всяку зброю для масового винищування, щоб тримати її здалеку від морського дна. Президент Ніксон, вітаючи відкриття конференції, пригадав головні цілі американської політики, якими є запевнення світові миру й безпеки у волі. Він висловив надію, що швидко міжнародна ситуація покращає настільки, що можна буде приступити до сутєх нарад про роззброєння. Водночас звернув увагу, що „нереалістичними" є шанси на будь-яке обмежування зброєння, коли триватиме „політика конфронтації" і поручав перейти від тієї політики до „політики пертрактацій". Коментатори звертають увагу, що проєктовані американсько-совєтські переговори про обмеження стратегічної і тактичної атомової зброї розпічнуться щойно після дебат на цю тему на американському терені і будуть відбуватися в Женеві або в іншому европейському місті.

Державна Рада у Франції проти нового плебісциту де Ґолля

Париж. — Державна Рада, яка поруч із Конституційною Радою є одною з двох найвищих установ сучасного державного ладу у Франції, визнала за неконституційний проєкт нового плебісциту, що його де Ґолль розписав вже на 27 квітня ц. р. У тому всенародному референдумі французи мають заявитись „так" або „ні" на дві пропоновані де Ґоллем реформи: зміну адміністраційного поділу Франція із прибавленням 22-ох нових адміністраційних одиниць із власними асамблеями та скасування існуючого Сенату і створення на його місце нової ради виключно тільки для соціяльних і економічних справ. Рішення Державної Ради не зобов'язують де Ґолля ані його уряду. Головною причиною проєктованої де Ґоллем реформи є застереження у французькій конституції, що після смерти французького президента до часу вибору нового президента його функції переймає — голова Сенату.

Сесія Дошкільного Виховання відбудеться в рамах СФУЖО

Філядельфія. — У рамах ювілею 20-річчя СФУЖО відбудеться тут в готелі „Сильванія" при Брод і Локуст Ст. в суботу, 22-го березня, о год. 10:00 ранку Сесія Дошкільного Виховання, яку влаштовує Виховна Референтура СФУЖО і Виховна Комісія СУА. На програму Сесії складається дві 20-хвилинні доповіді: „Співдія батьків із виховниками дошкілля" мґр Оксани Ґенґало і „Методи праці в дитячій світличці" пані Ірини Тарнавської, виховний фільм американської продукції, виставка виховних іграшок спеціяльної американської фірми, яка пришле теж свої каталоги, усіх 50, для перегляду її виробів, та показ вперше українських виховних іграшок нової фірми „Освіта", висновки і постанови Сесії.

Заохочується наших шкільних і культурно-освітніх референтів Відділів УККА, учителів і виховників, та батьків взяти участь у цій важливій Сесії Дошкільного Виховання.

Рендолф В. Травер найменований на комісара Податкового Уряду

Вашингтон. — Президент Ніксон 18-го березня найменував на комісара Податкового Уряду 55-річного правника з Атланти, Джорджія, Рендолфа В. Травера. Він закінчив Університет Еморі, де пізніше працював як професор на правничому факультеті впродовж 10 років. Він був членом Комісії в справі податкових реформ, яка існувала при Товаристві Американських Правників. Травер займе становище, яке досі займав Шелдон С. Коген, який зрезиґнував. На провідника Корпусу Миру Президент найменував 34-річного Джозефа Г. Блечфорда із Сан Педра в Каліфорнії, який працював в країнах Латинської Америки і знає добре тамошні відносини.

Архиєпископ Василь Величковський помер в большевицькому ув'язненні

Вашингтон. — Газета „Вашингтон Пост" з 17 березня інформує, що львівський Архиєпископ Української Католицької Церкви Василь Величковський помер у большевицькому ув'язненні. Раніше у світовій пресі була вістка про те, що Архиєпископ підпільної Української Католицької Церкви в Україні ВПреосв. Василь Величковський, ЧІН, був 27-го січня ц.р. заарештований органами совєтської поліції, як ішов сповідати хворого.

УККА протестує в ОН проти релігійних переслідувань в Україні

Ню Йорк. — Український Конґресовий Комітет Америки вніс до ґенерального секретаря Об'єднаних Націй У Танта меморіял, в якому інформує про нові релігійні переслідування в окупованій большевиками Україні, зокрема про заарештування львівського Архиєпископа Кир Василя Величковського. Меморія-протест УККА збігся з повідомленням про смерть ув'язненого Владики Величковського. В меморіялі, що його підписав президент УККА проф. Лев Добрянський, мова теж про пожежі у Видубецькому манастирі в Києві та синагозі в Одесі, що знищили приміщені там бібліотеки і архіви. УККА апелює до Об'єднаних Націй, щоб вони встановили окрему комісію, яка займалася б справою нехтування людських прав у поневоленій Україні Совєтським Союзом, що є членом О.Н. і також підписав Деклярацію Людських Прав.

Інж. Стефан Малєвич, генерал Американської Армії, помер у Бразилії

Питсбурґ. — До пані Марії Малєвич, колишньої заступниці головного предсідника Українського Народного Союзу, наспіла з Бразилії сумна вістка, що там помер нагло на удар серця її старший син інж. Стефан Малєвич, генерал Американської Армії, який від п'яти років уже був на цивільній державній службі. Помер на 58-му році життя. Сл. п. інж. Стефан Малєвич був професійним військовиком та провів понад 30 років у військовій службі. Під час другої світової війни командував військовою частиною на Далекому Сході та попав у японський полон в якому перебув чотири роки. Був учасником відомого „смертного маршу". Тіло Покійного перевозять до Вашингтону і буде поховане з військовими почестями на національному Арлінґтонському цвинтарі. Осиротив, крім матері, дружину, двох прибраних і одного сина та дочку, двох замужних сестер і одного брата, також інженера.

„Вашинґтон Пост" надрукував статтю „Україна — питання гордости"

Вашингтон, Д. К. — Столичний щоденник „Washington Post" у числі з 14 березня опублікував довшу статтю члена редакції Стефана С. Розенфільда під наг. „Україна — питання гордости". Автор послідовно додає до назви Україна родівник „тге", на означення, що Україна — це частина якоїсь більшої цілости, себто Росії чи СССР. Стаття ілюстрована географічною мапою з зображенням кордонів України. Автор пише на початку, що „питання расової гордости, таке актуальне серед неґритянського середовища в Америці, має своїх відповідників у багатьох місцях, і не менше в Україні, так зв. „державі" в Совєтському Союзі". Українці посилили за останні 4-5 років домагання, щоб їх теж респектували. Автор розповідає коротко про те, що до складу СССР входить понад 100 „національних меншин", що Сталін запровадив чи відновив давній царський курс русифікації неросійських народів у СССР, що Хрущов дав деяке економічне відпруження, але російський тиск за нього збільшився та триває й тепер. Автор статті вважає, що українці в західній області України подавали фашистам більше „допомоги", ніж ті, що живуть на сході, й які є більш традиційно проросійської орієнтації. Він згадує, що в ЗСА не надто відповідну громадську опінію про Україну виробили еміґранти, які прибули з різних країн Сх. Европи. „Організовані українсько-американські спільноти стоять під домінацією діячів із Західної України", з якої походить, виходить за автором, і „Лев Добрянський з Вашинґтону, автор Резолюції про Тиждень Поневолених Націй". Автор каже, що українці продовжують „діяти тут в дусі „холодної війни", за розчленування СССР, тоді, мовляв, коли „маси американців бажають кращих відносин із СССР". Автор пише: „Внутрі України лібералі поєднуються з лібералами в інших частинах СССР. Вони не домагаються створення незалежної української держави, а хочуть лише реалізації прав, ґарантованих совєтським законодавством". Далі „Вашинґтон Пост" згадує, що „лібералі в Києві більш ізольовані", ніж у Москві, та наводить довгі цитати з писань С. Караванського, в яких той засуджений натавровує совєтську інвазію на Чехо-Словаччину. У статті подано майже повністю великого листа „творчої молоді з Дніпропетровського", з гострим виступом проти русифікаційної практики в тій області, де навіть дітей по садочках та яслах русифікують. У тому листі згадується про обвинувачування українців у протиросійських виступах, однак, писала молодь із Дніпропетровська: „Хто дав право авторам таких чуток топтатись по національній українській честі їхнім брудними русифікаторськими чобітьми?" Цитатами з того листа закінчується стаття у „Вашингтон Пості".

Згорів УНДім в Едмонтоні

Едмонтон (М. Х.) — В неділю, 9 березня ц. р. вранці пожежа знищила тут Український Народний Дім, що його збудували українські піонери в 1917 р. З того часу УНДім був осередком національно-культурного життя українців-католиків Алберти. Пожежа знищила майже ввесь наклад „Пропам'ятної книги УНДому", всі декорації, театральну гардеробу і портрети: полк. Д. Вітовського, Тараса Шевченка, картину „Ратуша у Львові" з національним прапором на вежі 1 Листопада 1918 р., та сильно пошкодила портрети: Симона Петлюри, ген. хор. Тараса Чупринки і Степана Бандери, всі кисти мистця св. п. Юліяна Буцманюка. УНДім, декорації, театральна ґардероба і книжки були забезпечені від вогню.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 9118.

Supscription Rates: One year $18.00; six months $9.50; three months $5.00. For UNA members monthly 65$.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Противники оборони

Відомо з історії, що з винаходом кожного нового роду зброї зараз же придумувано протизброю. Таким чином у принципі дерев'яний щит проти ударів довбні чи меча, глибокий рів із водою, мур фортеці чи новітня зенітна артилерія — це все засоби, що мають поменшувати загрозу збоку офензивної зброї або офензивної тактики. З винаходом атомової бомби негайно почали призадумуватись над тим, як можна, якщо не знівечити її вартість, то бодай поменшити її нищівні наслідки. Стурбованість зросла, коли винайдено далекосяжні ракети з атомовими „головками". В ході дослідів над можливостями протиракетної оборони постав так званий проєкт „Сентінел", що його в засаді схвалив президент Джансон.

Перейнявши владу, президент Ніксон негайно став перед проблемою протиракетної оборони. Це проблема, що охоплює продовження науково - технічних дослідів, визначення об'єктів для охорони, розташування протиракетних ракет, а все це в сумі коштує більйони долярів. На диво, протиракетна оборона стала проблемою не так мілітарного, як радше політичного характеру: проти проєкту „Сентінел" повстала велика й крикпива опозиція з принципових пацифістів, лібералів і всіх „лівих". Президент Ніксон опинився під тиском з одного боку військовиків, Пентагону, який вважає, що треба негайно розбудовувати протиракетну оборону, а з другого — під тиском ліберальної преси, мобілізованих політичними опонентами вчених та всіх пацифістичних кіл. У п'ятницю минулого тижня, 14 березня, Ніксон проголосив своє рішення прийняти змодифікований проєкт „Сентінелу" й реалізувати його для охорони лише кількох найважливіших ракетних баз, а не, як проєктовано спершу, десятка найбільших американських міст. Та на цьому справа не закінчилась, бо опозиція не склала зброї і готовиться до кампанії — в Сенаті.

Відомий публіцист Джозеф Алсоп пригадує, що тими самими арґументами ведено в 1951-52 рр. опозицію проти продукції водневої бомби, і що ту опозицію очолював один із провідних світових фізиків — відкривників атомової енергії, проф. Роберт Оппенгаймер. Опозиція вважала, що: 1) воднева бомба це взагалі нездійсненна фантазія, 2) кошти продукції такої бомби понад силу американській економіці і 3) поява такої бомби в арсеналі американської зброї унеможливить міжнародне роззброєння, а в першу чергу унеможливить переговори з Москвою в справі роззброєння. Згодом, пише Алсоп, сам Оппенгаймер признав, що помилявся, але, мовляв, джерелом його помилки було таке глибоке бажання, щоб не було водневої зброї, що він повірив, що вона є шкідливою фантазією...

Ті самі аргументи чути тепер: що проєкт протиракетної оборони фантастичний, нереальний і охоронитись проти далекосяжних атомових ракет взагалі неможливо, — що велетенські суми, які він вимагає, з більшою користю для Америки треба зужити на школи, шляхи й шпиталі, — що, врешті, будування системи протиракетної оборони виключить або бодай ускладнить і утруднить переговори з Совєтським Союзом про обмеження ядрового зброєння. На це останнє застереження відповів на згаданій пресовій конференції сам Ніксон: большевики перші почали будувати протиракетну оборонну систему й перші ствердили, що вона має дефензивний, а не офензивний характер, отож ні в чому не перешкоджає роззброєнню, і що, зрештою, переговори з Москвою мають стосуватися тільки заморожения стану атомової зброї в обох тих великодержавах на теперішньому рівні, а не поменшення його...

До речі — проф. Роберта Оппенгаймера за Д. Д. Айзенгавера, з початком 1954 року, усунули з державної Комісії Атомової Енерґії з уваги на його близьке приятелювання з деякими комуністами. Алсоп не погоджується з тодішнім різким поводженням супроти д-ра Оппенгаймера, проте звертає увагу, що тепер інший видатний учений фізик, д-р Джером Вайзнер, належить до провідних опозиціонерів протиракетної оборони, дармащо в 1950 році активно сприяв теорії і практиці системи летунської стратегічної оборони, отож його теперішня опозиція має, видно, політичне тло.

Ядро опозиції проти ракетної оборони становлять ті американські політики й публіцисти, які безпеку Америки бачать виключно у „зговоренні" ЗСА з СССР. Вони глибоко вірять у можливість такого зговорення, і тому принципово проти всього, що могло б кинути хоч би тінь на можливість переговорів з Кремлем. Фантастичними є не відповідальні за оборону країни проти її ворогів високі військовики, а ті політики й політикани, які, всупереч усьому історичному досвідові, переконані, що мир і безпеку можна осягнути за конференційним столом з червоною Москвою. Славити Бога, що Ричард Ніксон краще за них знає реальні можливості „договорення з СССР".

„ЩОСЬ ВЕЛИКЕ В ЛІСІ ЗДОХЛО"...

Мюнхен. — Світ з тривогою прислухався до пропаганди з Москви проти призначених у Берліні виборів президента Західньої Німеччини. Здавалося, що московське Політбюро здійснить свої загрози і знайде спосіб перешкодити електорам зійтися в Західньому Берліні 5 березня. Але вибори відбулися, пропаганда напередодні виборів затихла. Що сталося?

Сталося те, про що після другої світової війни знають усі мешканці нашої Матері-Землі: світ нероздільний. Коли на льоду замерзлої ріки Уссурі, на кордоні між Росією і Китаєм, прикордонники обох комуністичних імперій вступили в бій і мали криваві втрати — мертвих і ранених, то ця вістка голосною луною долетіла аж до Райну, до Бонну — столиці Західньої Німеччини.

Стрілянина на Уссурі 2 березня так глибоко занепокоїла „трійку" (Брежнєв, Підгорний - Подгорный, Косиґін), що з Москви дано доручення послові СССР у Бонні відвідати прем'єра Західньої Німеччини Кізінґера і розказати йому, яка небезпека для народів загрожує з „пробудженого Китаю".

Посол Царапкін мав 11 березня із Кізінґером півтогодинну розмову, в якій нарікав на... „шовінізм" китайського уряду. Невідомо, чи Кізінґер потішив російського дипломата словами співчуття. Може згадав Царапкін у тій розмові і слова кайзера Вільгельма II про „жовту небезпеку"?

Історія різних народів показує, що часто гарні „ідеологічні" слова в політиці прикривають реальні, егоїстичні, націоналістичні, завойовницькі інтереси. Наполеон I вів загарбницькі війни під кличами „визволення народів". Навіть Україну збирався „визволяти", але в такий спосіб, щоб була вона розділена на дві держави — „Наполеоніди", бо Наполеон не хотів великої держави — України. Визвольних кличів уживано в пропаґанді обох сторін в обох світових війнах — 1914-1918 і 1939-1945 рр.

Цікаво, що також у спорі між двома комуністичними великодержавами — Китаєм і Росією — пропаґанда використовує „в и з вольні" гасла. Москва проливає крокодилячі сльози над недолею китайських народів, гноблених і колонізованих „шовіністичною г р у п ою Мао". І також Пейпінґ обвинувачує Москву за поневолення і колоніяльну експлуатацію народів Совєтського Союзу та „народних демократій".

Мао хоче „визволити" й росіян і саму совєтську комуністичну партію, закликає їх повстанням скинути „кліку ренеґатів - ревізіоністів марксизму - л е н і н і з му". („Пейпінґ Рев'ю з 29 листопада 1968 р.). Пейпінґська пропаґанда цитує заклик „сталінської групи", яка нібито діє в Совєтському Союзі. В цій проклямації дається порада робітникам — боротися проти привілеїв комуністичної бюрократії, проти експлуатації робітників на користь „нових панів" та „буржуазних інтеліґентів" і т. д.

На ці обвинувачення дає відповідь московська пропаґанда: мовляв, Пейпінґ викликає „антисовєтську психозу" в Китаї для того, щоб китайці забули про своє зруйноване „під режимом Мао" сільське господарство, бо населення Китаю „вже довгі роки живе з голодної пайки". (Орган міністерства оборони „Красная Звезда" з 9 березня 1969 р.). В цій газеті написано:

„Пейпінґські пройдисвіти бояться, що народ вимагатиме від них відповіді за все бідування і нещастя, яке вони принесли країні, за розбиття компартії Китаю, за масовий кривавий терор"... Читач цієї тиради мав би повірити, що народні маси в Російській імперії „благоденствують", і що під диктатурою Брежнєва терору немає...

В масі книжок, виданих в СССР проти Мао в недавній час, особливе в р а ж ення справила на мене брошура Н. Тропкіна „О книге Ленина — „Детская болезнь левизны в коммунизме" (Москва, 1968 р.). Автор цієї брошури твердить, що в Китаї диктатура пролетаріяту звиродніла, що вона виступає „у вигляді персональної влади Мао Тсе - тунґа, культ якого роздуто в дивовижному розмірі". Мабуть, Тропкін забув, що народи СССР 30 років жили під деспотизмом одної особи — Сталіна.

Другий автор Г. Апалін („Международная Жизнь", ч. 2, 1969 р.) гнівається на китайців за їх протести проти російської окупації Чехо-Словаччини. Апалін пише, що Москва виступила „в обороні здобутків чехословацького народу". Але Мао „хоче порізнити Чехо - Словаччину та інші братські країни, залишити Чехо-Словаччину без союзників, наодинці з імперіялістичною реакцією"... Апалін твердить, що Мао, протестуючи проти російської окупації Чехо - Словаччини, „іде тепер спільно з запеклими ворогами соціялізму".

З не меншим „гумором" пише совєтський автор Ф. Бурлацький про Китай: там „немає й згадки про виборність: просто виганяють одних керівників, немилих Мао Тсе - тунґові, і призначають на їх місце інших" („Маоизм — угроза социализму в Китае", ст. 160, Москва, 1968 р.). Отже, треба вірити, що в СССР є свобода, вільні вибори, добробут. Що то за сила в такій пропаґанді!

Полеміка між Москвою і Пейпінґом свідчить, що в комуністичному „лісі" гниє труп дружби між двома імперіями. Щось велике здохло в комуністичному лісі...

П. А.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання — це сила

Проф. д-р Осип Андрушків

„УЧЕНІ ВИЩИХ УЧБОВИХ ЗАКЛАДІВ УРСР"

Книжка під цим заголовком, видана Київським університетом у 1968 році з нагоди 50-річчя „Великої Жовтневої Революції", дає деякі дані про науковців, що працюють як професори в університетах, політехніках і інших вищих учбових закладах (в скороченні „вузах"). Довідник складений за станом на 1966/67 навчальний рік, під редакцією В. М. Попова, кандидата технічних наук, В. Е. Полуреза і Ю. П. Дяченка, кандидатів історичних наук.

У довіднику є біографічні дані про 1644 науковців. Вибрано лише таких, що є професорами або докторами наук (часто одно й друге) і мають досить високий науковий стаж (звичайно 20-300 наукових публікацій, пересічно 30-40).

За даними Української Радянської Е н ц иклопедії (УРЕ) в 1965 році було в Україні 132 вузи, 86,957 наукових працівників, у тому числі 1751 докторів наук (науковий ступінь, що відповідає більш - менш европейському доктор габілітатус), 17,742 кандидатів наук (відповідник американського Ph. D.). В довіднику брано на увагу лише тих науковців, що працюють у вузах як викладачі, отже ті, які працюють в чисто дослідно - наукових інституціях, залишилися поза довідником.

Між вибраними 1,644 вченими викладачами є 1,490 докторів наук. Виходило б, що поза вузами працює коло 260 докторів наук. Між згаданими 1,644 вченими є 1 490 чоловіків (90.5%) і 154 жінки (9.5%). Завваги при цих даних, що у „капіталістичних країнах", як і в царській Росії, жінка-професор явище вийняткове, не відповідає правді (особливо, якщо брати на увагу Америку), і тому читач мимохіть насторожується до всього, що написано у довіднику.

У біографіях вчених подано дані про їх педагогічну, наукову, громадську та політичну діяльність і про різні відзначення. Ці біографічні замітки мають виконувати виховне завдання, а саме „їх (науковців) ж и т т ьовий шлях має бути прикладом для молодого покоління". Ця група 1,644 вчених названа „золотим фондом вищих учбових закладів", а стаття під таким самим заголовком, яка попереджає біографії вчених, подає різні статистичні дані про цей „золотий фонд", як також характеризує цю групу з точки зору комуністичної ідеології, часто покликаючись на інтереси „великої соціялістичної б а тьківщини".

„За науковими дисциплінами доктори наук поділяються так: медичні науки — 384 (26.8%), технічні науки — 345 (24.2%), фізико-математичні — 137 (9.6%), біологічні — 113 (7.9%), сільськогосподарчі — 90(6.3 %), хемічні — 81 (5.6%), ветеринарні — 36 (2.5%), геолого-мінералогічні — 33 (2.3%), фармацевтичні — 2 (.1%). Разом 1,221 (82.2%). Вражає мала питома вага гуманістичних наук: історичні науки — 74 (5.2%), економічні — 46 (3.2%), філологічні — 45 (3.1%), філософічні — 16 (1.1%), юридичні — 15 (1.0%), географічні — 7 (.5%), мистецтво і архітектура 5 (.3%), педагогічні — 4 (.3%). Разом 212. Коли скласти обидві групи, одержимо число 1,433. Виходить, що 57 докторів належать до якихсь інших наукових ділянок.

Перед „жовтневою революцією" лише 76 з усіх 1,644 вчених одержало високу освіту, з цього 40 в інших державах; 1,568 із них закінчили студії по революції, з цього 65% у вузах України.

Довідник стверджує (стор. 9), що у вузах „працює 45% усіх науковців УРСР. Лише штатними співробітниками вузів у 1966 р. було 57% докторів та 58% кандидатів наук, всього майже 14,000 працівників з ученими ступенями і званням". Якщо порівняти це із даними УРЕ із 1965 р. (отже, лише рік раніше), виходить, що до дефініції наукового працівника в довіднику додано далеко строгіші вимоги, бо, коли 45% є 14,000, то значить, що всіх є коло 30,-000 (УРЕ — 86,000). Так само виходить, що багато докторів є нештатними співробітниками вузів.

Серед професорів вузів України є 39 академіків і 71 член - кореспондент Академії Наук УРСР. Деякі належать до АН СРСР або мають інші наукові відзначення („народний художник", „заслужений діяч мистецтва" і т. д.), 14 лавреати ленінської премії, 8 лавреати державної премії СРСР. 80% вчених, вміщених у довіднику, мають багато державних нагород (орден Леніна, герой праці, відзначення за фронтову, підпільну і партизанську бойову діяльність, орден Радянського Союзу), а деякі також закордонні відзначення.

„Ряд професорів до остаточного переходу на викладацьку роботу працювали на відповідних посадах у партійних і радянських органах". Багато було і є депутатами до верховних рад СРСР (А. Д. Скаба і (п-і) Т. В. Шлопак), УРСР (Ю. М. Даденков, В. І. Касіян, Ю. Ю. Кондуфор, В. М. Глушков, І. І. Крижанівська, І. Т. Швець (заступник голови), П. П. Удовиченко). В міністерстві освіти УРСР працюють: Ю. М. Даденков, міністер вищої і середньої спеціяльної освіти, В. Ю. Маланчук, заступник міністра, П. П. Удовиченко, міністер освіти (не подано якої — прим. автора), І. Т. Швець, П. Р. Родін, В. К. Логвиченко, члени колеґії, Ю. Ю. Кондуфор, завідуючий відділом науки і культури".

Професори вузів зобов'язані підготовляти кандидатів наук. Пересічно кожний професор підготовив 9-12 кандидатів за час своєї педагогічної діяльности. „Партійна справедливість, високий науковий і методологічний рівень лекцій... роблять навчальний процес головною ланкою в загальній системі виховних заходів. Зміцненню почуття радянського (російського — прим. автора) патріотизму, гордости за свою велику Соціялістичну Батьківщину (Росію), пролетарського інтернаціоналізму, формуванню наукового, діялектико - матеріялістичного світогляду молоді... допомагають заняття провідних педагогів-учених".

З наведеного вище видно, хто міг між цих 1,644 вибранців потрапити. Про академічну свободу висловлення своїх переконань годі навіть говорити — все мусить іти по лінії чітко накресленій. „Велика виховна робота (тобто защеплювання комуністичних і імперсько-російських ідей — прим. автора) здійснюється ними і поза авдиторіями — у наукових гуртках і семінарах, на катедрі і в гуртожитках". Мимоволі насувається питання: а де ж говориться про українську науку і культуру?

Цікавим є ствердження, що вводяться „нові вузівські ритуали і свята", „посвячення в студенти і інженери", „випускні вечори". Розробляються наукові методи поступовання із молоддю, щоб спрямовувати її енергію у побажаних н а п р ямах. Крім суто наукової роботи, професори займаються разом з студентами музикою, спортом, мистецтвом, нумізматикою, філателістикою і т. д.

Цікаво кинути оком на національний склад цих 1,644 учених. Довідник подає, що серед них є представники 20 національностей, майже половина із них українці. Виходить, що українців є менше як 822. Автор цієї статті, спираючись на біографічних даних, де подано місце народження, студії, а також ім'я і по батькові, дійшов до наступних приблизних статистичних даних: українців — 720, росіян (враховуючи сюди дуже нечисленні групки башкірів, татарів, чувашів, мордовців, караїмів і греків) — 595, жидів — 190, білорусів — 43, поляків — 13, грузинів — 16, узбеків — 11, азербайджанців — 9; решта припадає на литовців, вірмен, латишів, молдаван, казахів, турменів, киргизів, німців, естонців, еспанців (1).

Членами к о м уністичної партії є 1028 (63%) учених. До ЦК КПУ входять: А. Д. Скаба, В. М. Глушков, кандидатами є Ю. М. Даденков, Ю. Ю. Кондуфор, С. М. Ямпольський. До обласних комітетів КПУ входять: О. С. Плигунов, ректор київської політехніки, М. Г. Максимович, ректор львівського університету, К. М. Леутський, ректор чернівецького ун-ту, В. І. Моссаковський, ректор Дніпропетровського ун-ту, М. Ф. Семко, ректор харківської політехніки, М. В. Даниленко, ректор львівського медичного ін-ту, І. І. Крижанівська, ректор дніпропетровського медичного ін-ту, В. М. Бузник, ректор кораблебудівельного ін-ту, Т. Х. Ісаєнко, ректор дніпропетровського металюрґійного ін-ту, М. Ф. Колесса, ректор

(Закінчення на стор. 3-ій)

ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ

ПРО ВИСИЛАННЯ ГРОШЕЙ З АМЕРИКИ ДО СССР

Різні фірми публікують у нашій пресі, зокрема на сторінках „Свободи", оголошення про те, що вони пересилають з Америки гроші до людей у Совєтському Союзі і що відборець тих грошей не мусить нічого доплачувати, нічого не втратить із пересланої суми.

В одному з висилкових офісів я склав 200 дол. для висилки в Київ родичам, надіючись, що вони одержать там 200 долярів сертифікатами, бож так обіцяно в оголошенні. Та по кількох місяцях родичі повідомили мене, що за 200 дол. дають їм (у Москві) лише 99 дол. сертифікатами, і вони рішили відмовитись від грошей і навіть просили повернути їх назад до Америки. Одначе довідались, що та відмова коштувала б коло 38% обігової суми. Отож, по довших роздумуваннях, з г одились вони взяти те, що їм давали: 99 дол. сертифікатами, замість 200, хоча в оголошеннях стояло виразно: „Абсолютно ніяких відтягнень".

Не всі наші читачі знають або пам'ятають про те, що, друкуючи платне оголошення будь - якої фірми, редакція за зміст оголошення не відповідає. Тому я звертаю увагу читачів на факт, що в оголошеннях говориться, нібито не буде „абсолютно ніяких відтягнень" від надісланої до СССР суми долярів, а на практиці виходить щось інше.

Анатоль Гончарів
Бавнд Брук, Н. Дж.

ПРО ЮРІЯ КОНДРАТЮКА

У „Лайфі" з 14-го березня ц. р., в статті про способи причалювання на Місяці, подано, що піонер - дослідник Юрій Кондратюк — росіянин. Це неправда. Юрій Кондратюк це українець, народжений 1900 року в Луцьку. Він загинув у невідомих обставинах 1942 року.

Спосіб, що його вибрали вчені ЗСА для причалення на Місяці літом ц. р., описав Кондратюк у 1929 році в своїй книжці „Завоювання міжплянетних просторів".

Було б добре, якби охочі читачі „Свободи" листовно звернули увагу редактора журналу „Лайф" на факт, що Кондратюк українець, а не росіянин. (Адреса: LIFE, Rockefeller Center, New York, N.Y. 10020).

Дані про Кондратюка можна знайти на ст. 157 VII тому Української Радянської Енциклопедії (Київ 1962) і на ст. 179-ій II тому Українського Радянського Енциклопедичного Словника (Київ 1967).

Олекса Біланюк
Свартмор, Па.

МІСТО ВІННИЦЯ ТАКОЖ ДІСТАЛО „ГЕРБ"

Місто над Бугом також одержало „герб", який затвердила Вінницька міська рада. Опис „герба": щит з написом угорі „Вінниця", по діяґоналі в'ється перівна стрічка, що символізує Буг, вгорі — шестерні і колоски, як писала „Радянська Україна" з 9 березня, „символ союзу робітників і селянства", ще нижче — силюет старовинної фортеці. Цей герб буде штампуватись „на кращих зразках місцевої промислової продукції".

ГРУПА ЛЕБЕДІВ ПРИЛЕТІЛА В КАРПАТИ

Хоча Карпати ще покриті снігом, а лебеді там взагалі не живуть — на початку березня залетіла група лебедів на околицю „села Жадова в підгір'ї Карпат. Лебеді не звикли холоду, не мали що їсти. Місцеве населення „з фондів, припасених ще з осені" в колгоспі, „виділило трохи зерна". „Радянська Україна" з 9 березня сповіщала, що лебеді не відлітають.

Д-р С. Самбірський

ВРАЖЕННЯ З ЕВРОПИ

(1)

Шановних читачів прошу звернути увагу на заголовок моїх репортажів, бо вони задумані тільки як враження або спостереження, а не як аналіза сучасного становища в Европі. Завдання репортера — висловити те, що він бачив і чув, і до цього додати свою особисту думку. Це саме я й стараюсь передати в своїх репортажах. Отже, вони мають суб'єктивний характер, хоч і є документом даного часу.

Переповідаючи думки своїх співбесідників — це також не значить, що я ті думки схвалюю або заперечую, — ні, моє завдання лише поінформувати читачів. А що нам потрібна щира інформація про те, як живуть і що думають люди в Европі, то це прямо аксіома нашого життя. Крім того, час для писання репортажів був дуже обмежений, бо моїм завданням була участь у працях Ґете Інституту в Мюнхені, участь у Міжнародному Лінґвістичнім З'їзді, обслід мовних лябораторій при деяких наукових осередках і пізнання методів викладання чужих мов в Европі.

Відлет із Чикаґо й Ню Йорку

Звичайно думають, що найскоріша і найвигідніша транспортація — це літаки. На жаль, так воно не є. Це тому, що вліті всі летунські лінії перевантажені, і літаки дуже спізнюються, навіть створюючи небезпеки для життя пасажирів. Наприклад, літак, що мав відлетіти з Чикаґо о 6.30 вечора, відлетів о годині 8-ій. Спізнився він тому, що, з огляду на кількість пасажирів, летунські лінії ввели додаткові літаки, і вони, неначе птахи, злітаючись до свого гнізда-летовища, не могли своєчасно ані відлетіти ані причалити.

Літак з Чикаґо кружляв над летовищем Кеннеді в Ню Йорку дві з половиною години. Внаслідок спізнення професорська група, до якої я належав, вже відлетіла до Европи, і мені прийшлось з тяжким трудом знайти інший літак.

Лет понад океаном пройшов лагідно і приємно. Однак, перед Франкуфуртом над Майном літак попав у грубу, темносіру верству хмар. Зробилось темно, неначе вночі. Час від часу спалахували блискавиці і доходив гуркіт грому.. Літак хитався і тріщав неначе лушпинка на розбурханих морських хвилях. Серед пасажирів постала паніка. Літак спрямовано на Штуттґарт і Цюріх. Але виявилось, що внаслідок бурі й там не можна причалити. Щойно по довгому кружлянні попід хмарами він завернув назад і приземлився у Франкфурті.

Ідучи з летовища на залізничу станцію, можна було побачити великі шкоди, що їх наробила ця буря.

Гайдельберґ

Це славне місто студентів і місто залюбленого героя чарівної оперети „Студент-принц" у чудовому виконанні Маріо Лянзи. Історично відоме воно вже з р. 1196, а славу здобуло завдяки дуже мальовничому положенню та найстаршому в Німеччині університетові (1386 р.)

Не буду повторювати того, що вже всі про нього знають. Скажу тільки, що коли дивитись на Гайдельберґ з прекрасної тераси старовинного замку, частинно зруйнованого французами в 16-93 р., то срібна ріка Некар із своїми мостами та старовинні будови, вкриті червоною дахівкою, дуже нагадують Старонаместі у Празі та ріку Влтаву з її мостами.

У замку повно туристів. Щоб його докладно оглянути, треба цілого тижня. Все таки мені вдалося побачити деякі залі із збірками зброї, з ґалеріями образів та мистецьких оздоб. Також пощастило напитися вина з історичної величезної бочки, що стоїть у пивниці. З неї пили вино цісарі і принци. На пам'ятку можете собі заховати чарку. На замковім подвір'ї численні любителі мистецтва подивляють зразки архітектури доби ренесансу, що збереглися тут на фронтажах окремих палат, і деякі зразки барокко.

Існує вже й модерний Гайдельберґ, невідомий тим, хто знав його колись. Модерний Гайдельберґ лежить на протилежному березі ріки Некар і має високі будови в американському стилі.

В Гайдельберґу студіює понад 12.000 студентів, між ними багато американців. Найбільш ексцентричні французькі студенти, що своїм одягом і довгим волоссям творять тип бітніків.

В Гайдельберґу міститься головна кватира американської армії в Німеччині. Тому, що це місто ще під час війни було вибране на головну кватиру, його не знищено бомбами.

Треба ще тільки відмітити, що в Гайдельберґу працює проф. Дмитро Чижевський, відомий знавець слов'янських літератур, зокрема доби козацького барокко. Проф. Чижевський написав огляд української літератури для англомовної української енциклопедії і з-під його пера вийшла окремою книжкою „Історія української літератури" українською мовою. На жаль, донька проф. Чижевського працює в Америці вже тільки в ділянці російської мови й літератури.

Берлін

До Берліну вирішив я їхати міжнародним поїздом Париж-Берлін. Таким чином хотів я побачити східню Францію, південну Бельгію, західню та східню Німеччину. Контролі на кордоні добре далися взнаки. Їх переводять східньонімецькі пограничники, і не знати чи те, чого вони вимагають, згідне з приписами, чи то може шикани. Спитав я лише, чи всі ці приписи стосуються також американських громадян. Коли відповіли, що так, я виповняв усі формулярі і три або чотири рази віддавав пашпорт на контролю. Пройшовши ці контролі, я зрозумів, чому населення Західнього Берліну бойкотує поїзди, а користується літаками.

Бачив я контролю, що нагадала мені недавнє минуле: перед в'їздом до західнього Берліну пограничники заглядали до льокомотиви, проколювали залізними прутами вугілля, чи хто там не сховався, вилазили на дахи вагонів, лазили під вагонами. Вояк з автоматом напоготові пильнував, щоб хтось не вскочив до поїзду в останній хвилині.

Поїзд був майже порожній. Робилося моторошно. Залишились кілька родин, що їхали у відвідини до Польщі, одна студентка, що їхала в Ленінград, та ще одна російська родина, що їхала в Москву. Крім них було ще троє німецьких студентів, що везли каву з Голляндії. В західнім Берліні вони її перепродують, і цим здобувають гроші на студії. Це — залишки чорного ринку.

(Далі буде)

Гартфорд, Конн.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ СУМА

Голова Осередку СУМА ім. Ген.-Хор. Тараса Чупринки п. Петро Шагай, відкриваючи 17-ті з черги Звичайні Загальні Збори з вдоволенням відмітив численну участь молоді, батьків та представників Організацій, що заповнили залю СУМА, яка в цьому випадку була замалою, щоб всіх вигідно примістити.

До Почесної Президії він попросив приявного на залі почесного члена СУМА дир. Є. Гомотюка та присутніх на зборах представників різних Організацій. Після звітів, уділення абсолюторії і вибору нових керівних органів, представники організацій зложили привіти Загальним Зборам та побажали успіхів нововибраній Управі.

Збори відбулися в неділю 9-го березня о год. 3-ій по полудні. Провадила зборами президія в складі: І. Панахид — голова, П. Дутка — заступник та п-на Ірена Салецька — секретар.

Голова Осередку П. Шагай започаткував звітування Управи і ствердив ,що праця Організації в минулій каденції мимо деяких недомагань була позитивною. Тут і там, підчеркнув звітодавець, траплялися недотягнення, але уважає, що при кращій співпраці батьків з Управою ці недотягнення можна поладнати. Відмітив тісну співпрацю Осередку СУМА з Організаціями Визвольного Фронту в збірці на Фонд Катедри Українознавства при Гарвардському Університеті, і заявив, що зібрано на ту ціль між членством ОВФ понад 7 тисяч долярів.

Звіти секретаря, булавного, култ. осв., спортового, організаційного та фінансового референтів віддзеркалювали взірцево пророблену працю. За вміле і ощадне ведення господарки фін. реф. Осип Гладун одержав оваційне признання присутніх.

В дискусії над звітами слово забирало велике число присутніх. Всі дискутанти були згідні, що праця над вихованням доросту нелегка. У висліді дебат ствердили, що включення молодої генерації до активної і провідної праці зможе розв'язати різні труднощі.

Після дискусії над звітами та уділення абсолюторії нововибрану Управу очолив Василь Грунтовський.

Під довготривалі оплески присутніх дир. Євстахій Гомотюк зложив П. Шагаєві, в імені всіх членів СУМА, подяку і признання за його дванадцятилітню працю на становищі голови Осередку СУМА в Гартфорді.

Відспіванням пісні „Не пора" закінчено збори.

І. К-н

„УЧЕНІ ВИЩИХ УЧБОВИХ ЗАКЛАДІВ УРСР"

(Закінчення зі стор. 2-ій)

львівської консерваторії і т. д.

З цього переліку, як також беручи на увагу повторювання деяких прізвищ на різних важливих постах, бачимо, що партія міцно тримає високе шкільництво в своїх руках.

402 доктори і професори здобули наукові ступні у вузах „братніх" республік. Цікавим було б знати, скільки українських вчених є поза границями України. Можливо, що більше як в Україні. В кожному разі, хто слідкував за науковими справами в УРСР, може ствердити, що багато науковців великого калібру, які давніше діяли в Україні, тепер у центрі „соціялістичної батьківщини".

Багато вчених працює в міжнародних організаціях, між іншим в ЮНЕСКО. Довідник говорить про зв'язки із закордонним науковим світом, але з того, що подає, виходить, що є їх небагато. Згадується також, що деякі підручники, монографії перекладено на чужі мови. Заголовки їх подано по-українськи, але замовчано факт, що вони писані російською мовою. Для української науки з цього мала користь, бо перекладач завжди зазначає „переклад із російської мови", і все йде на конто російського (навіть не совєтського) вкладу в дану ділянку знання. Про здобутки українського інтелекту в ділянці науки мало-хто довідається.

Подано також пересічний вік вузівців: 35-44, 151 (9.2%); 45-54, 356 (21.6%); 55-64, 631 (38.4%); 65-74, 419 (25.5%); 75-89, 87 (5.3%). Цікава також статистика середнього віку захисників докторських дисертацій: до року 30-17 осіб, 30-35 — 102 особи, 36-50 — 864; 51-60 — 366; 61-75 — 84. Як бачимо, здобуття докторського ступня у молодому віку є рідким явищем. Виявляється, що відносно найскорше захищають докторську дисертацію вчені з ділянки математично - фізичних і технічних наук, далі йдуть медичні науки, мистецтво, педагогіка. Пересічний вік при обранні на дійсного члена АН УРСР 56 років, на члена - кореспондента — 46.

Якщо йдеться про вузи, в яких цих 1,644 вчених працює, то між ними є всі 8 університетів, 5 політехнік, майже всі 54 технічні й мистецькі інститути, 13 медичних інститутів (на всіх 15), 14 сільськогосподарських інститутів (на всіх 17) і 14 педагогічних інститутів (на всіх 33).

Реасумуючи, можна ствердити, що довідник подає образ стану науки в Україні в аспекті вузів. Одначе, з кожного рядка визирає сумна, але правдива дійсність: що це наука в УРСР, а не українська наука. Якщо декому вдасться в цій дійсності таки докинути дещо до скарбниці української науки і культури, велика честь і пошана для нього від української нації.

Другий семінар Карпатського Дослідного Центру

23-го лютого в церкві св. Марії при 15-ій вул. і 2-ій Аве., в Ню Йорку, Єпископ Михаїл Я. Дудик в асисті пароха цієї церкви о. Павла Даня, о. вікарія Григорія Дурншина та о. Венямина Ворлинського відправили о год. 4-ій по полудні панахиду за двох мучеників нашої церкви св. п. Кир Павла Гойдича, Єпископа Пряшева, та Кир Теодора Ромжу, Єпископа Ужгороду.

Після панахиди вірні перейшли до церковної залі, щоб вислухати доповідей ІІ-го семінара Карпатського Дослідного Центру. Голова КДЦ — прем'єр Юліян Ревай першого привітав Преосвященного Владику Єпископа Дудика, Всесв. протоігумена Миколу Когута, ЧСВВ, та численних інших священиків, представив доповідачів, та коротко говорив про завдання семінарів.

Перший бесідник, о Севастіян Саболь, ЧСВВ — колишній учень Єпископа П. Гойдича, та його співробітник, в подробицях оповів присутнім (понад 300 осіб) про життьовий шлях Єпископа мученика. Словаки ще за режиму о. д-ра Иосифа Тіса, старалися позбавити Єпископа Гойдича священичих прав, але ніколи не дістали на це згоди Риму. Тісо, коли відвідував Пряшів, вітався з усіма представниками включно з рабіном і протестантським священиком, а нашого Владику поминув. Коли владу в Словаччині перебрали комуністи, Владику Гойдича арештували й перевезли до в'язниці у Леопольдові, де він помер мученичою смертю. о. Саболь, переповідаючи минуле нашої Церкви й наших владик, часто разом з присутніми обтирав сльози. Коли Владиці Гойдичеві дораджували, щоб залишив Пряшів і подався на еміграцію, бо є всі відомості, що Москва наказала арештувати Владику — відповідь була: „Якщо Воля Божа така, що ми маємо терпіти і страждати за віру, за Церкву і за свій нарід, то я не можу залишити вірне стадо нашої святої Церкви. Нехай діється Воля Божа, а я залишаюся зі своїм боголюбивим народом". — Прелеґент був з Владикою до часу арештування.

Комуністи похоронили єпископа Гойдича на подвір'ї тюрми в Леопольдові. В 1968 р. уряд дозволив перевести тлінні останки Владики до Пряшева. Його похоронено з усіма церковними почестями, при участі численного народу в його колишній катедрі в Пряшеві. о. С. Саболь свято переконаний, що наш єпископ мученик буде вкоротці визнаний Католицькою Цекрвою за святого Вселенської Церкви.

Тими самими теплими словами прелеґент згадував і про мученичу смерть Єпископа Мукачева — Кир Теодора Ромжу. 26-го жовтня 1947 р., коли Владика в асисті двох священиків вертався з відпусту з Лавок до Ужгороду, на них наїхав московський танк. Перевезений поранений Владика до шпиталю, там і помер 1-го листопада 1947 р.

Д-р Василь Вереш, секретар КДЦ, заподав статистичні дані про масове нищення української к а т о лицької Церкви на Пряшівщині. Він цитував уривки з тамошньої преси, де ряд пряшівських діячів звертається з проханням до урядових чинників, щоб перестали кривдити наш народ. Ця статистика вказує, що за австрійської окупації українці мали багато більше своїх греко - католицьких парохій і шкіл, як за словацької влади тепер. Словаки стараються на скору руку нашу Церкву зісловачити, наші школи перебрати в свої руки. Їм частинно це вдається, бо вони страшать „русинів", що краще бути словаком, як „українцем", бо українців можуть переселити до СССР.

Д-р Іван Фізер, який в минулому році був на з'їзді славістів в Празі і довший час побував на Пряшівщині, дав вичерпний доклад про походження „руського говору", науково доказуючи, що русини Підкарпаття, мовою найбільш зближені до галичан. Коли тамошніх русинів московська влада намагалася русифікувати, то вони намагання Москви відкинули, бо російська мова для тубільців Закарпатської України є чужою мовою. Під цю пору — літературною мовою Закарпатської України, і Пряшівщини стала українська мова. Доповідач ствердив, що на Пряшівщині пише ряд поетів і письменників українською мовою, і це вирішує цю справу.

Владика Кир Михаїл з Пассейку дякував прелеґентам за цікавий семінар і закликав допомагати своєму народові й Церкві на рідних землях. Він мило згадував про зустріч в Римі з єпископом д-ром Василем Гопком, який довгі роки був в'язнем комуністичного режиму.

При спільній перекусці, Єпископ, духовенство й учасники семінара продовжували розмови.

Завданням Карпатського Дослідного Центру є збирати матеріяли про минуле Закарпаття, д о п о магати Церкві й народові під комуністичною окупацією, а тут науковими семінарами доказувати слушність свого народу на свою власну екзистенцію на своїй рідній прадідівській землі.

Роман С. Голіят

ІНЖ. ЯРОСЛАВ РАКОВСЬКИЙ

(У першу річницю смерти)

22 лютого 1968 р. в Клівленді, Огайо помер інж. Ярослав Раковський, на 64-му році життя. Свій життєвий шлях відбував він в часі великих потрясень, історичних подій, в часі обох світових воєн. Його життєвий шлях — це частина історії нашої західньо-української вітки, це тернистий шлях багатьох з нас, яким довелося йти, працювати і страждати в цих бурхливих літах в першій половині XX сторіччя.

Сл. п. Ярослав Раковський прийшов на світ у священичій родині 20 грудня 1903 р. в м. Сокалі, в Зах. Україні. Батько покійного о. Иосиф Раковський (1870-1944) походив з давнього священичого роду і тому, по традиції, скінчив теологію. Але зараз після того пішов до Рільничої Академії в Дублянах і закінчив з так добрим успіхом, що намісник Бадені, присутній при іспитах, запропонував йому посаду у своїх добрах. Однак, його батько (дід Покійного Ярослава) відрадив синові йти на службу „польським панам," і тому почав він свою кар'єру, як сотрудник в одному галицькому селі. Незабаром відкрилося місце учителя господарки та природничих наук в учительській семінарії в Сокалі, і він це місце зайняв. Був агрономом і вчителем, виховав цілий ряд добрих учителів і українських патріотів в Сокалі, а відтак в Залищиках і, нарешті, в Станиславові. Вільний час посвячував народній праці, організуючи читальні „Просвіти", кооперативи, гуртки „Сільського Господаря" тощо. Був довголітнім головою Філії „Сільського Господаря" у Львові, дописував стало до часопису „Сільський Господар" та ін. часописів, маючи дар легко і популярно писати. Написав теж декілька книжок з ділянки сільсько-господарської.

Коли Т-во „Просвіта" своїм промінням прояснило дещо тьму, і вся економічна нужда нашого села стала наглядною, тоді чимало наших священиків - патріотів поклали собі за завдання двигнути наше зубожіле село економічно. Робили це вони навчанням на проповідях, писанням популярних книжечок на сільськогосподарські теми, писанням освідомлюючих статей, організуванням „Сільського Господаря", його філій по містах та його кружків-гуртків по селах. Вони перші повели акцію тверезости, щоб звільнити наше село від страшної язви алькоголю, в яку воно з розпуки потрапило. До тих піонерів економічного в і д родження галицького села слід зачислити і о. Иосифа Раковського. Ще в перших роках після першої св. війни стрічали ми часто о. И. Раковського на засіданнях головного Виділу Т-ва „Просвіта", чи головної Ради „Сільського Господаря" у Львові. Тому й не дивно, що й діти (три доньки і два сини) того патріотичного дому винесли велику любов і прив'язання до тих ідеалів, що їх голосив їхній батько та вже змолоду стають на службу Батьківщині.

Чи ж це не знаменно, що молодший син Ярослав, маючи не повних 16 літ, вступив охотником в ряди Укр. Гал. Армії і то різними штучками мусить туди вкрутитися, бо його через вік та ще до того невеликого ростом не хотіли прийняти. Втиснувшись у вояцькі ряди, відбув разом з УГА відворот за Збруч, а там взяв кріса, якого ледве ніс, і з ним пішов на першу бойову лінію. В одному наступі в поході на Київ проти большевицької навали був поранений в руку вище ліктя, і йому загрожувала втрата руки. Але його молодий організм, глибока віра в Бога дали йому силу вилікувати рану і він, як загартований вже в боях воїн, мужньо переходить усі страхіття в чотирокутнику смерти. З-молитвою на устах вдалося йому оминути польські стійки, і він щасливо дістається до рідної хати.

Закінчивши гімназію, він переходить на Чехи і там, за порадою батька, записується на політехніку в Празі, на Відділ агрономічний, в тому переконанні, що як агроном зможе найкраще прислужитися нашому народу і справі. Після закінчення студій вдома знову слухає поради батька, який каже: „Йди, сину, в народ і працюй для нього"! Виконує це не легке завдання на становищі учителя в сільсько-господарській школі в Милованню, а відтак стає окружним аґрономом в Теребовлі, а згодом у Ходорові. Важка то була праця наших агрономів у перших повоєнних роках, а в додатку мізерно платна. Війною знищене село, але вже свідоме, ставило свої вимоги, а платити не мало чим. Отже, безнастанна праця, стало в роз'їздах, ні свята ні неділі, часто в голоді й холоді! Коли під кінець 1930-х років українська кооперація двигнулась з початкових труднощів, коли і наше село піднеслося дещо економічно і могло вже своїх працівників краще винагородити — прийшла друга світова війна, яка привела большевицьких окупантів і на наші західні українські землі. Одного дня пропали усі надбання, а в додатку прийшлося залишити Рідний Край.

У 1944 р. подається Покійний, разом з дружиною і трьома дрібними дітьми, на захід, в невідоме. Його не вдовольняє таборове, бездільне життя в Німеччині. Використовує першу нагоду і голоситься до тяжкої праці в Бельгії. Тут попадає, як звичайний робітник, до копальні вугілля у примітивних і мало забезпечених копальнях, глибоко під землею. По якомусь часі переїздить з родиною до Франції, де дістає мізерну працю шкільного сторожа. Згодом переїздить до ЗСА, де стає до праці в лябораторії фабрики теру в Клівленді, де й працював до останніх днів життя. Завдяки йому, дістались до тієї лябораторії кілька наших людей, старших віком, яким не так легко приходилося знайти працю.

Небіжчик визначався спокійною, лагідною та погідною вдачею. Був завжди ввічливий та учинний, а в товаристві веселий і дотепний. Тому його всі любили. Вмів жити і годитися з такими, з якими вже ніхто не міг нічого ладнати. Тому, як мало хто, не мав ворогів. Радо і з гумором згадував студентські часи в Празі, спогади прикрашував чеськими дотепами та піснями. Часто забирав слово в дискусіях на актуальні теми і не раз заскакував співбесідників оригінальними спостереженнями, що вказувало на те, що читав багато та мав часто свою відмінну думку в справах тепер дуже складної світової ситуації, зокрема в засадничих питаннях теперішнього українського становища. Був побожний. Ідучи до праці автобусом, мусів пересідати на одному перехресті коло церкви і тих 7 хвилин часу поміж автобусами використовував на ранню молитву в церкві. „Хоч би прикре слово почула від нього..." — бідкалася осиротіла вдова після болючої втрати.

Як зразковий батько, виховав у християнському та національному дусі своїх 3-ох синів та вивів їх у люди; -ей, наймолодший, прилетів на похорон батька аж із далекої Кореї, де повнить службу при армії.

Тішився сл. п. інж. Ярослав Раковський, що ось-ось перейде на пенсію та заслужений відпочинок, а тим часом прийшла перестуда, з якої не видужавши як слід, пішов завчасно до праці, перестудив ґрипу, внаслідок чого спрацьоване серце перестало битися.

З ненадійним відходом у вічність цієї небуденної доброї людини залишилися у великому смутку дружина, сини, брат і сестри, ближчі й дальші свояки, побратими по зброї, товариші зі студій і кооператори та всі ті, що Його знали і цінили. Вони всі глибоко і надовго збережуть пам'ять цього Праведника.

Вічна Йому Пам'ять!

М. Х.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ

П'ЯТНИЦЯ, 21-го БЕРЕЗНЯ 1969 р.

АСТОРІЯ, Н. Й. Місячні збори В-ва св. Миколая — 5-ий Відд. о год. 7-ій веч. у власній домівці при 37-09 31st Ave. Проситься чл. прибути на збори та приєднувати нових членів. — М. Хоманчук, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Укр. Січ — 170 Відд. о год. 6-ій веч. в домівці УНДому. — Управа.

НЕДІЛЯ, 23-го БЕРЕЗНЯ 1969 р.

НЮ ГЕЙВЕН, Конн. Секр. 370 Відд. буде збирати вкладки від 8:30 р. до 1 по пол. Проситься всіх членів прибути та вирівняти свої місячні вкладки, а тих членів, які довгують, проситься вирівняти свою залеглість. Повідомляється також, що Відділ хоче бути репрезентований на святкуваннях 75-ліття „Свободи". Проситься замовляти місця на автобус до Ню Йорку на оперу „Анна Ярославна". — В. Гіна, секр.

АНДРІЙ СТРИЖАК, член 62 Відділу УНС у Філядельфії, Па. помер 14 лютого 1969 р. на 74 р. життя. Народжений у с. Лука Мала, пов. Скалат, Західна Україна. Полишив у смутку 2 дочки і сина, внуків і правнуків.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

ТАРЗАН, Ч. 6152. Тарзан звільняє чужинця.

Я здійму мотузи, але не пробуй знову втікати від нас! Відповідж на мої запити: хто ти і відкіля ти тут?

Кажу тобі — мою велику правду! У тому пакунку, що ти його відрізав від мене, маю мікрофільм — записи і доказ велетенської важливости... якщо цивілізовані мужчини, жінки і діти мають бути врятовані від злющих учених! Тут їхні секрети щодо нервових газів, які впродовж секунд можуть знівечити людський ум, знищити їх волю до боротьби... або навіть до заперечування злу!

Впродовж 25-ох років я сліпо наслідував їх, щоб вони повірили, що я один із них... щоб дістати їх злющі тайни. Ти мусиш помогти мені, щоб ми перемогли!